

Eesti Postimehes ilmunud avaliku elu tegelase —r— kiri seoses poleemikaga, mis käsitles J. Köleri ja Krimmi eestlaste plaani laenata raha Krimmis Kuntaugani mõisa ostmiseks Eesti Aleksandrikooli jaoks kogutud rahast. Aleksandrikool. Jakob Hurt. Krimm: Kuntaugan. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Eesti Postimees (nr. 18), 4. mai 1883, lk. 2

— *Kiri.* Meile on ühe Eesti mehe käest kelle nimi kõige Eesti rahwa seas tuttaw ja kellest weel praegu „Walgus” ja kõik teised arwawad, et ta Hurti wastaline on, järgmine kiri tungiwa soowiga tulnud, et teda awaldaksime. Kiri, mis imekspannes oleme lugenud, käib nii:

„Ametist ära! Presidendi auust lahti! Aleksandri-kooli pääkomiteest wälja! Isamaa tööst kaugele! Õpetaja Hurt on Baltlane! Seda kuulukse nüüd tihti Tartu linnas. Tema ei olla Aleksandri-kooli kassast laenata lubanud! Selle pärast on tema äraandja! Pidage kinni, auusad Eestlased! Mõtelge sugu järele! Arwake asja sugu sügawamalt ja siis tehke otsust! Kõige päält pean kõigi Aleksandri-kooli sõpradele südame põhjast hüüdma: Waatke ette kuhu ja kuida teie raha laenate. Raha laenamine on waenu hakatus, ütleb üks wana sõna, ja kellel sellega tegemist on olnud, peab seda tõeks tunnistama. Juba wäiksed summad toowad wiha waenu, miks siis mitte suured! Kerge, wäga kerge on laenata, aga kätte saada, oh sääl on tuhat wõrku ees, ka esimestel obligatsioonidel! Ütelgu kes tahab, ja kisendagu kes tahab, aga tõeks jääb, et õpetaja Hurt oma mehise laenu-wastu-seismisega Aleksandri-kooli langemisest on päästnud ja sellega ka hädaga korjatud kopikaid hoidnud, sest oleks laen korda läinud, siis oleks meie walulaps weel kaua oma sündimisepäewa järele wõinud igatseda. Mehed, kes hää meelega käed wähe järele wälja sirutasiwad, kes kõige enam kisendasiwad: anna ja anna! Need ei ole mitte rahaga ümber käinud, elawad pihust suhu ja mõned weel alles teiste armust. — Ma palun tundmata teel iga abikomiteed omale pühaks tahtmiseks teha, ja seda nõuda, et Aleksandri-kooli raha kindlaste paberites saaks hoitud, kõige parem kroonu paberites aga ärgu teda mitte India ehk Amerika maale ära antagu! Sest Krimmi saar on meist pea niisama kaugel ja kes tahaks siis iga aasta senna kordgi sõita, et järele kuulata kuida laenatud raha eest maaga sääl ümber käiakse, ehk tehakse. Säält Eestlased wõiwad ju kõige auusamad mehed olla, aga kes wõib teada, kui nende lapsed kord himu saawad Türgi maale rännata, nad müüwad ühe nädala sees oma põllud ära, pistawad raha kotti ja on Kaanani maal, ja Aleksandri-kool wõib elu aeg taga järele nutta, aga kadus kui tina tuhka! Ühe siit maa esimese obligatsiooni pääle oleks wõinud raha anda, aga rumal, otse sõge on mõte teda Kaukasiasse ehk Siberi maale anda, ehk küll need maad ka Wene maa omandus on. Eesti rahwal peaks puru pimedad silmad olema, kui ta seda ei näeks ja raha ripakile karmanis, kui ta nii suured summad maailma põllule loobib. Ostke ometigi oma maa pind esite ära, laenake raha omale maale kindla pandi eest, siis on teil

asi silma ees ja wõite igal tunnil kohtu abiga wõlglase kaelusest kinni tabada, aga ärge tühja tuult tallake. Ma wõin arwata, kui ränk see kisa ja kiwide loopimine herra Hurt'ile kanda on, mis tema pääle nüüd sadab, aga ma arwan ka kindlaste, et see mitte poisikest ega jänest ei leia, waid mõnes tules kuumen-datud mest! Ma ei ole neid ridasid mitte ühe ehk teise meele-hääks paberi pääle kirjutanud, waid isamaa häda on mind sinna poole sundinud, ja teadus, et raha laenaja wõtja käest tihti mitte enam raha tagasi ei saa, waid hoopis ja söimusõnu! Ma usun ka, et laenuahtjate pääd warsti selguwad ja nemad isegi aru saawad, et nemad oma tahtmise-ga mitte isamaa kasu, waid tema kahju on püüdnud, ilma et isegi teadsiwad, mis tahtsiwad. Parem on kapitali eest 3 ehk 2 protsenti aastas saada, kui ta kindlalt seisab, kui 20 prots., aga kui teda enam aasta ehk kahe pärast saada ei ole. Kes kellegile raha 30 tuhat laenab, sellele lubab see hää meelega 40% üks aasta maksa, talle jääb ju 18,000 rubla weel järele, seda pistab tasku, ja siis wõib laenaja kohut käia, kus aga midagi ei ole, on ka kuningas oma õiguse kaotanud! Krimmi Eestlased teewad ehk hoopis mõruda näo! Aga kolmanda obligatsiooni pääle raha ei ole Aleksandri-kooli kassast mitte saada, ehk selle kooli president peaks pääst nõder olema! Täna Jumalat, Eesti rahwas, et Sull nii kindel Aleksandri-kooli president on! — Kui sa, isamaa, tahad hiilgawaks saada, siis hoia raudselt raha ja oma pa-remaid poegi kokku! Kõigile abikomiteedele oleks waja soowida, et nemad just nüüd oma priiuse mälestuse samba kallal kõige enam tööd teeks, see on otse häbiasi meile Eestlastele, et meie 20 aasta sees mitte 100,000 rubla kokku ei jõua korjata ja päälegi weel enese kasuks, ehk küll teistele hädalistele sellesama aja sees wist kaks korda nii suur summa ja wiina eest wist kümme kord suurem summa on ohwerdatud. Mis tähendab niisugune külmus? See tähendab, et meil Eestlastel weel oma enese armastust ei ole, waid oleme weel käsualused ja wõõrad oma enese kasule! Eesti neiud, awitage! peiud on wäsinud ja tahawad wist meele lahutuseks kurni mängida! Kadugu wiha waen Eesti pinnalt! Armas ühendus, astu asemelle!

Üks, kes Isamaa ja Aleksandri-kooli pärast palju on kannatanud ja weel kannatama peab.

—r—”